MIGRENOZNE VRTOGLAVICE

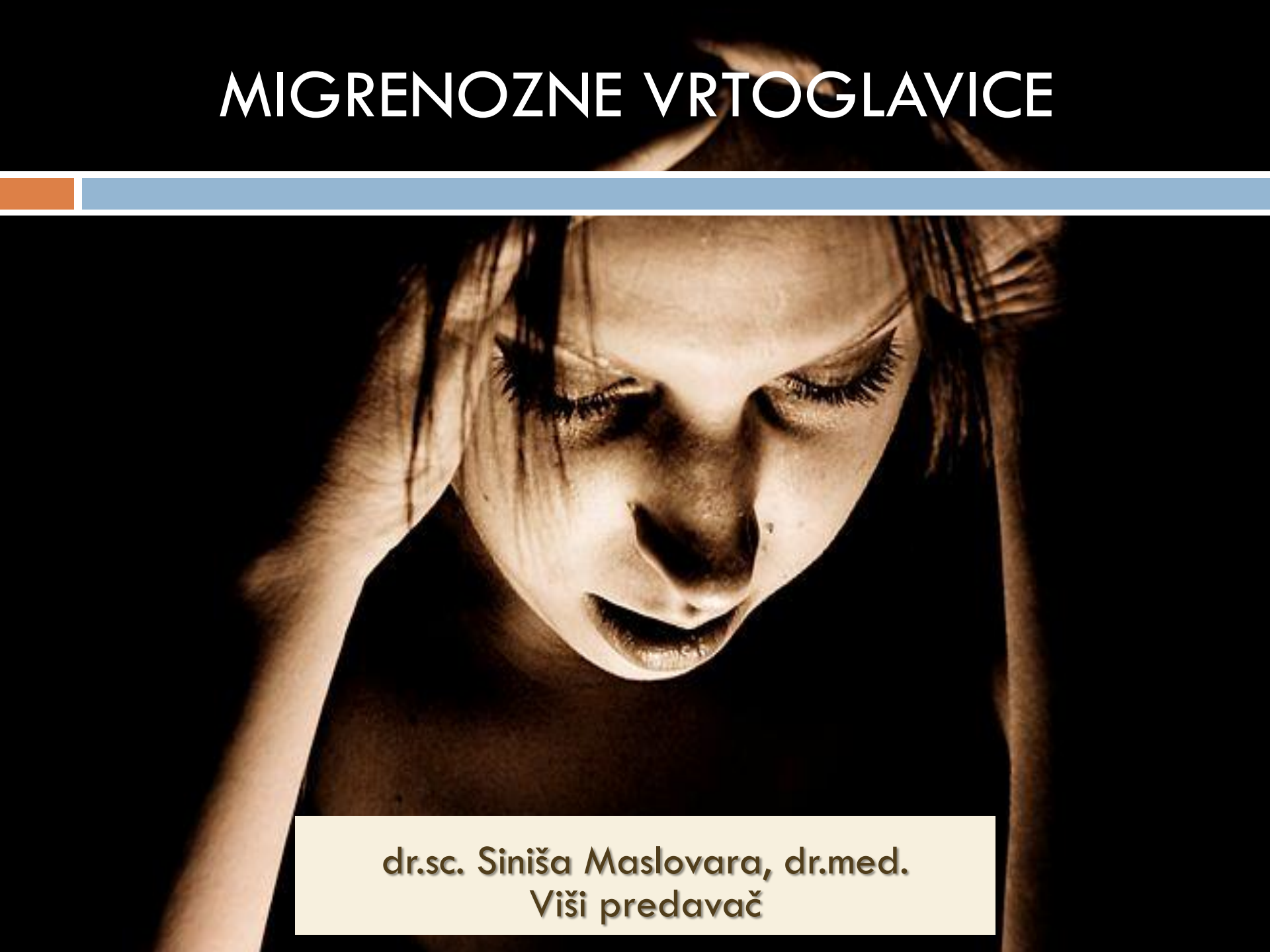

dr.sc. Siniša Maslovara, dr.med.
Viši predavač

UVOD

- O povezanosti migrene i vestibularnoga osjetila zna se još od 1861. god. kad je Prosper Ménière opisao **Ménièreov sindrom kod bolesnika s migrenom**
- Riječ je o **najčešćem uzroku spontano nastalih vrtoglavica**, a prema nekim autorima drugom najčešćem uzroku vrtoglavica uopće (Furman JM 2003)
- Pojava vrtoglavice u svezi s migrenom do nedavno je bila rijetko dijagnosticirana. Posljednjih je godina svijest o ovom fenomenu značajno povećana zbog radova mnogih autora, kako u svijetu, tako i kod nas (Strupp M 2011; Vuković V 2007)

NOMENKLATURA

1861.	Prosper Ménière	Ménière-ov sindrom kod bolesnika s migrenom
1997.	Cass	Migraine-related vestibulopathy
1998.	Johnson	MRD=Migraine-related dizziness
1999.	Dietrich & Brandt	Vestibularna migrena
2001.	Neuhauser	Migrenozna vrtoglavica

PODJELA VRTOGLAVICA PREMA MJESTU LEZIJE

PERIFERNE	70-80%	CENTRALNE	20-30%
BPPV	19%	Migrenozna vrtoglavica	10,2%
Morbus Ménière	9,4%	Centralno-vestibularni sy.	12,4%
Neuronitis vestibularis	7,4%	Multipla skleroza	
Obostrana vestibulopatija	5,1%	Tumori stražnje lubanjske jame	
Fistula perilymphatica	0,6%	Vestibularna epilepsija	
Fobička posturalna vrtoglavica			15%

Strupp M et al. Pharmacothepy of vestibular and ocular motor dysorders including nystagmus. J Neurol 2011;258(7):1207-22

Rezultati dijagnostičkog procesa kod bolesnika s vrtoglavicom zbrinutih u ORL odjelu Opće županijske bolnice Vukovar u razdoblju od prosinca 2011. do ožujka 2013. godine

DG	ICD	N	%
BPPV	H81.1	89	27,3
Centralna vrtoglavica	H81.4	62	19,02
Vertigo Centro-Positionis	H81.4	7	2,15
Vertigo Centro-Vestibularis	H81.4	2	0,61
Migrenozna vrtoglavica	H82.0	36	11,04
Jednostrana pareza labirinta	H83.2	26	7,98
Jednostrana vestibularna lezija	H83.2	27	7,89
Vratna vrtoglavica	H81.3	32	9,82
Obostrana vestibularna lezija	H83.2	12	3,37
Ménièreova bolest	H81.0	11	3,37
Fobička posturalna vrtoglavica	F40.9	10	3,07
Dječja PPV	H82.0	3	0,92
Neuronitis	H81.2	3	0,92
Fistula perilymphatica	H83.1	2	0,61
Hipotenzivna vrtoglavica	I95.1	2	0,61
Multisenzorička vrtoglavica	G62.9	2	0,61
Ukupno		326	100

Rezultati dijagnostičkoga procesa kod bolesnika s vrtoglavicom zbrinutih u ORL odjelu Opće županijske bolnice Vukovar u razdoblju od prosinca 2011. do ožujka 2013. godine

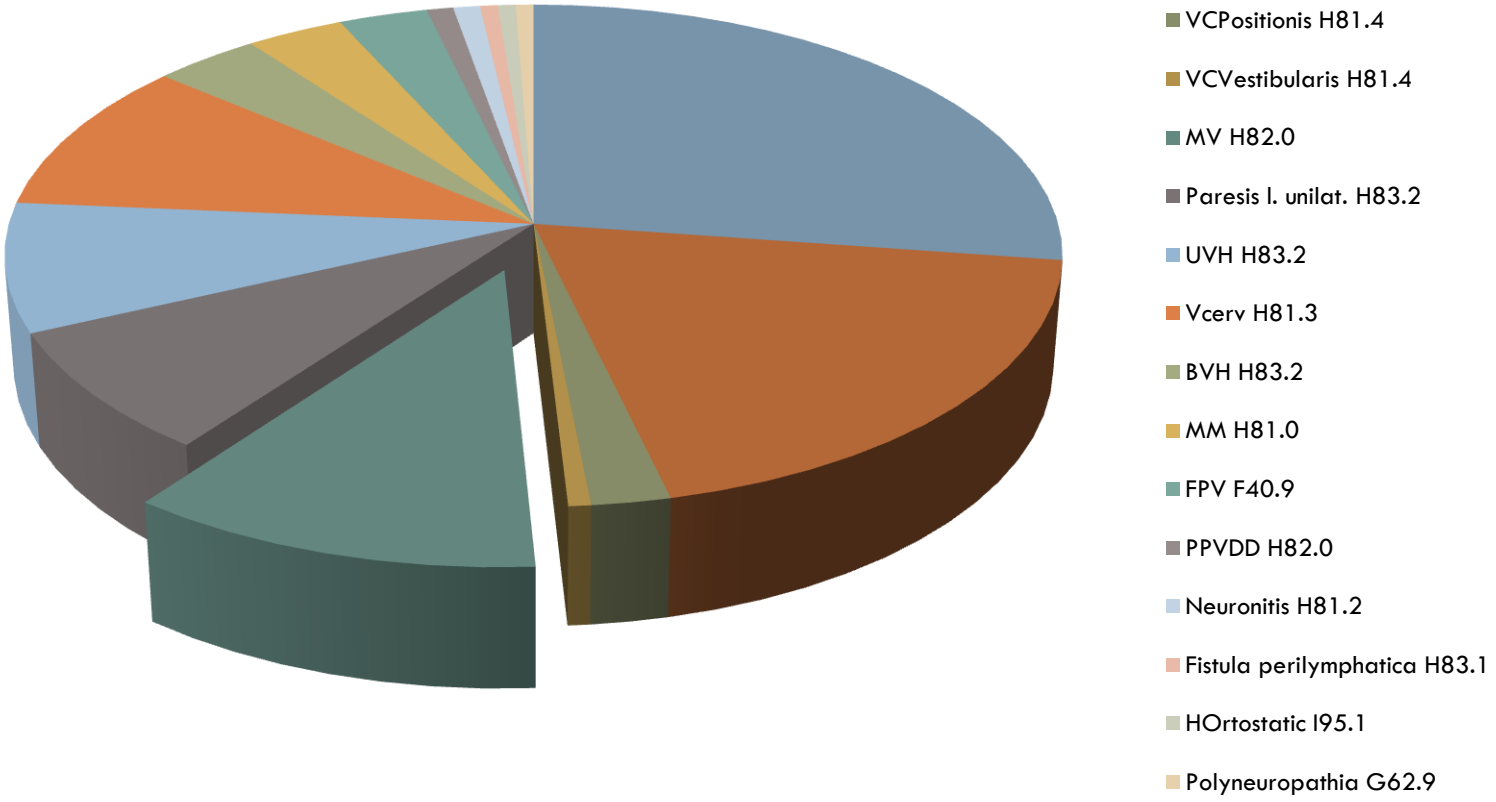

EPIDEMIOLOGIJA

- **SAD** - životna prevalencija migrena je18% kod žena i 6% kod muškaraca (u dobi od 12 do 80 godina). Pri tom oko 25 - 35% bolesnika dobije epizodičke vrtoglavice
- **Njemačka** (Neuhauser) - godišnja prevalencija vrtoglavica u općoj populaciji 4,9%, a migrenoznih vrtoglavica 0,89%
- **Hrvatska** - godišnjoj prevalencijia migrene je 6,22% i to 8,3% kod žena i 4,0% kod muškaraca. Vrtoglavica je daleko češća kod oboljelih od migrene nego u kontrolnoj skupini oboljelih od tenzijske glavobolje ili onih bez glavobolje

ETIOLOGIJA

- Pojedini autori drže da je patofiziološki mehanizam migrenoznih vrtoglavica asimetrično stvaranje pojedinih neuropeptida u središnjem živčanom sustavu (tvar P, neurokinin A, serotonin, CGRP = *calcitonin gene-related peptide*) (Durham PL 2013)
- U mehanizmu nastanka migrene značajnu ulogu sigurno ima i poremećaj u metabolizmu kalcija putem kalcijevih kanalića jer je dokazano da mutacija CACNA1 gena dovodi do obiteljske hemiplegijske migrene ili pak epizodičke ataksije tipa II (Hansen JM 2010).

- Nalaz magnetske rezonance kod pacijenata je uredan, a radi se o poremećenoj funkciji živčanih putova za osjet boli, međutim sam mehanizam nastanka još je uvijek nepoznat
- Kad je riječ o vrtoglavici vezanoj uz migrenu, čini se da hiperekscitabilnost na razini moždanoga debla, gdje su smještene vestibularne strukture, dovodi do pojave vrtoglavice

KLINIČKA SLIKA

- 63% bolesnika s migrenom doživi epizode s vrtoglavicom, a kod njih 45% ona se javlja asinhrono s napadajem glavobolje (Bir i sur. 2003)
- Klinički se manifestira kao kružna, položavajuća, vizualno ili pokretima glave potaknuta vrtoglavica
- Najčešće traje od nekoliko minuta do nekoliko sati, međutim ponekad se može mjeriti i sekundama te danima
- U preko 60% slučajeva praćena je foto ili fonofobijom

DIJAGNOZA

- Promjene u ENG/VNG nalazu su češće kod bolesnika s migrenom nego kod zdrave populacije, ali dosta raznolike i nespecifične, centralnog i perifernog podrijetla (Rzeski M i sur. 2008)
- Ponekad je dijagnoza moguća samo na osnovu pozitivnog odgovora tijekom napadaja na profilaktičku farmakoterapiju
- Definitivna dijagnoza može se postaviti samo u slučaju migrene s aurom ili napadajima vrtoglavice koji se javljaju istovremeno s napadajima glavobolje
- Odbor za klasifikaciju vestibularnih poremećaja Bárányjeva društva i Pododbor za klasifikaciju migrena IHS zajednički su objavili dijagnostičke **kriterije** za migrenoznu vrtoglavicu i vjerojatnu migrenoznu vrtoglavicu (Lempert i sur. 2012)

KRITERIJI ZA POSTAVLJANJE DG. MV

- A) Barem pet epizoda migrene s vestibularnim simptomima[1] umjerene ili jake jačine [2] u trajanju od 5 minuta do 72 sata[3]
- B) Trenutna ili prethodna povijest migrene sa ili bez aure prema ICHD[4]
- C) Jedna ili više značajka migrene s najmanje 50% vestibularnih epizoda[5]:
- - glavobolja s bar dvije sljedeće karakteristike: jednostranost, pulsiranje, umjerena ili jaka bol, bol pri tjelesnom naporu
- - fotofobija i fonofobija[6]
- - vizualna aura[7]
- D) Lošije poklapanje sa svim ostalim mogućim uzrocima vrtoglavice

Lempert T, Olesen J, Furman J, et al. Vestibular migraine: diagnostic criteria. J Vestib Res. 2012;22(4):167-72.

Vjerojatna vestibularna migrena

- A) Barem pet epizoda s vestibularnim simptomima umjerene ili jake jačine, u trajanju od 5 minuta do 72 sata
- B) Jedan od kriterija B ili C za vestibularnu migrenu
- C) Lošije poklapanje sa svim ostalim mogućim uzrocima vrtoglavice

VNG

Jednostrana slabost labirinta u 20-25% slučajeva

Dix-Hallpike-ov test često pozitivan (25%)

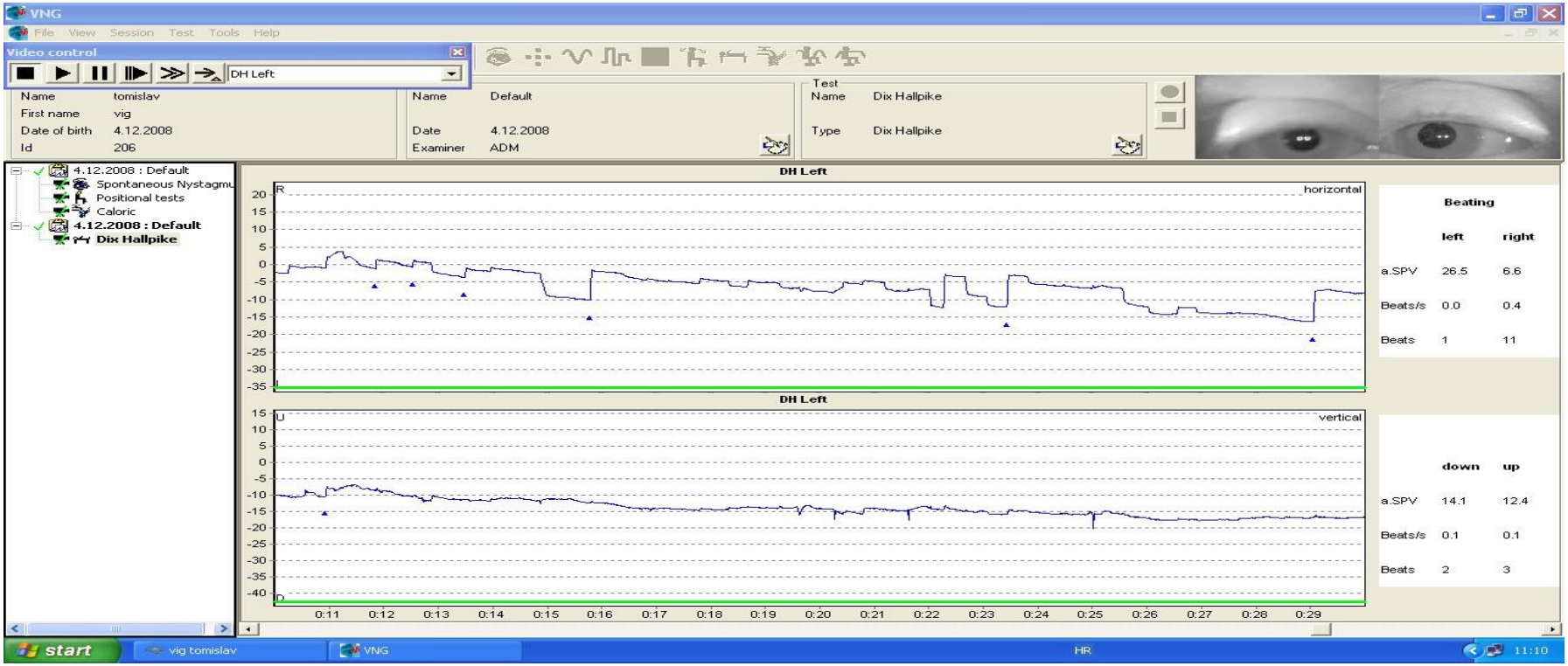

VEMP

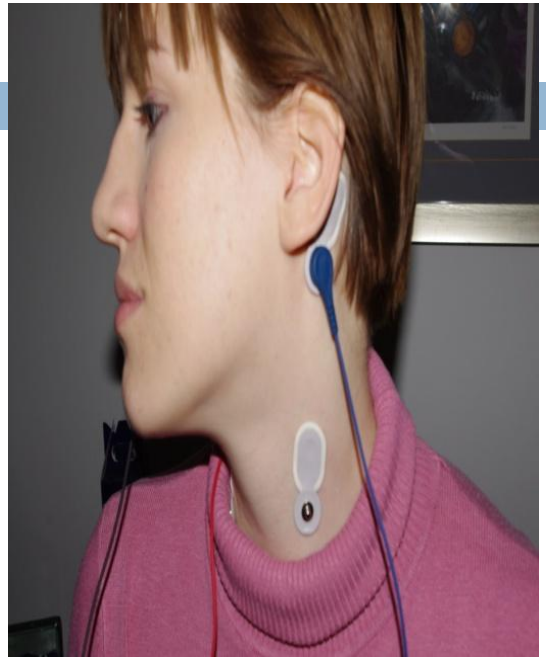

- Zasniva se na jednostranom zvučnom pobuđivanju maculae sacculi (glasni klik ili zvučni rafali jačine 95-120 dB, u intervalima od 200 ms i trajanju od 7ms)
- Ispituje se funkcija sacculus-a i donjeg dijela vestibularnog živca, kao i vestibulo-spinalni refleksni luk
- Kod MV frekvencija VEMP valova je niža pri podražaju od 90dB, a pri podražaju od 100 dB valovi su značajno više odsutni nego kod zdravih osoba (Hong SM 2011)

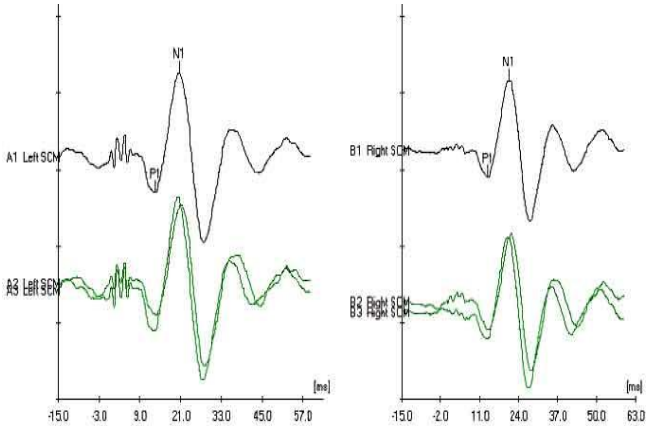

DIFERENCIJALNA DIJAGNOZA (DD)

Morbus Ménière (MM)	Migrenozna vrtoglavica(MV)
Traje uvijek kraće od 48h	Traje često duže od 48h
Oštećenja sluha jednostrano progresivno (ponajviše u dubokim frekvencijama)	**Oštećenje sluha**, ako postoji, manje je izraženo, uglavnom obostrano i ne pogoršava se tijekom vremena (**MB**)
ENG/VNG: -**jednostrana lezija labirinta** u manjoj ili većoj mjeri **kod svih** oboljelih - ponekad praćena i pozitivnim Dix-Hallpike-ovim testom (0.5% do 31%)*	ENG/VNG: -**jednostrana lezija labirinta** samo **u 20-25% slučajeva** -često (25%) praćena i pozitivnim Dix-Hallpike-ovim testom
Šum je jako izražen	Šum je slabiji, ako se uopće javlja
Fotofobija se nikad ne javlja	Fotofobija se javlja vrlo često

*Hughes CA, Proctor L. Benign paroxysmal positional vertigo. Laryngoscope. 1997; 107:607-13.

KOMORBIDITET MM I MV

- Ove dvije bolesti mogu i koegzistirati*
- Tada treba liječiti Morbus Ménière prema svim principima njegova liječenja!!

* Rassekh CH, Harker LA. The prevalence of migraine in Menière's disease. Laryngoscope. Feb 1992;102(2):135-8.

LIJEČENJE VRTOGLAVICA

BIHEVIORALNO

FARMAKOTERAPIJSKO

REHABILITACIJSKO

PSIHOTERAPIJSKO

KIRURŠKO

BIHEVIORALNO

- Ne konzumirati: čokoladu, rogač, monosodium glutamat-MSG (sadrže ga: fast food, kineska hrana, umak od soje, kvasac, neke juhe i salatni preljevi), zrele sireve (Colby, Roquefort, Brie, Gruyere, Cheddar, Bleu, Mozzarella, Parmesan, Boursault, Romano), aspartam, crno vino, šeri, scotch, burbon.
- Izbaciti kofein i nepotrebno uzimanje analgetika iz navike što izaziva rebound fenomen
- Regulirati san i menstrualni ciklus
- Izbjegavati stres

FARMAKOTERAPIJSKO

- Primarno je **profilaktičko** jer liječenje samoga napadaja ne daje zadovoljavajuće rezultate (Dilema kad-migrena/MV)
- Pristup treba biti strogo **individualan** i voditi računa o posebnostima svakoga pojedinog bolesnika, nuspojavama pojedinih medikamenata, drugim bolestima od kojih pacijent boluje, pa i o dostupnosti, odnosno cijeni lijeka
- Izabrani bi lijek trebalo uvoditi u liječenje u najmanjim djelotvornim dozama koje se **postupno** povećavaju i davati ga tijekom vremenskoga razdoblja od najmanje tri mjeseca kako bi mogao iskazati svoje puno djelovanje.

FARMAKOTERAPIJSKO

Prva linija obrane

- **Blokatori kalcijevih kanalića** (verapamil, amlodipin, nifedipin)
- **β-blokatori** (metoprolol, atenolol, propranolol)
- **Triciklički antidepresivi** (amitriptilin, butriptilin, doxepin)

Druga linija obrane

- **Topiramat** (50-100 mg/dan)
- **Valporička kiselina** (300-900 mg/dan)
- **Venlafaksin**
- **Metisergid**
- **Acetazolamid**

REHABILITACIJSKO

- Kad je riječ o primjeni vestibularne rehabilitacije, mišljenja su podijeljena jer se radi o nestabilnom deficitu jednoga ili obaju labirinata. Središnji živčani sustav u tom slučaju ne može odlučiti i prepoznati koji od deficita kompenzirati budući da se oni jako brzo i stalno mijenjaju
- Ipak, VR može biti korisna kod neučestale MV ako su mirni periodi između napadaja najmanje nekoliko tjedana. U tom slučaju liječenje treba intenzivno ponoviti i nakon svakoga sljedećeg napadaja bolesti

ZAKLJUČAK

- Premda godinama raste svijest o značajnom udjelu MV-a među uzrocima vrtoglavica, do sad nisu bili stvoreni jasni i općeprihvaćeni kriteriji za dijagnosticiranje
- Danas raspolažemo jasnim kriterijima za dijagnozu MV-a što uvelike olakšava postavljanje dijagnoze ovog entiteta
- Naši epidemiološki pokazatelji se mahom podudaraju sa svjetski priznatim referencama
- Potrebno je daljnje usavršavanje dijagnostičkih kriterija, kao i nomenklature i klasifikacije vrtoglavica, jer je velika šarolikost u načinu njihova bilježenja i prikazivanja

HVALA NA PAŽNJI

simpivertigo@gmail.com